

– Krigen er ikke over i Kroatia, sier Matko og Ana Marusic. – Nå kriger vi for et bedre liv. Derfor er saken med Kurjaks plagiat så viktig. Vi kan ikke akseptere at saken feies under teppet, slik mange ønsker!

Intervjuet: Ana Marusic og Matko Marusic

Med åpent vindu mot verden

Foto Marko Kljakovic-Gaspic, Croatian Medical Journal

■ Høsten 2006 slo en bombe ned i Kroatia. Sprenglegemet var heldigvis ikke av det fysiske slaget, men vakte stor oppsikt likevel. Landets mest produktive og mest siterte medisinske forsker ble beskyldt for plagiat i en stor artikkel i det britiske legetidsskriftet *BMJ* (1). Men historien begynte ikke der. Kanskje begynte den i 1974 da Asim Kurjak plagierte en artikkel og utga den som sin egen. Den engelske epidemiologen Iain Chalmers oppdaget det tilfeldigvis i 1990. Mer enn ti år senere fikk han kjennskap til at Kurjak hadde plagiert igjen – denne gang et norsk doktorgradsarbeid (2).

– Chalmers spurte seg om dette var toppen av isfjellet. Vi vet ikke. Men vi har undersøkt artiklene som Kurjak har publisert i vårt tidsskrift og har oppdaget to tilfeller der de samme artiklene var publisert andre steder først. Disse artiklene blir nå trukket tilbake (3, 4), sier Ana og Matko Marusic, som er sjefredaktører i *Croatian Medical Journal (CMJ)*. Kurjak-saken er vevd sammen med ekteparet Marusics liv på flere vis.

Kurjaks plagiat

– Kurjak har publisert flere artikler gjennom årene i vårt tidsskrift. Dessuten har han vært medlem av tidsskriftets redaksjonskomité. Men det vanskelige begynte da vi undersøkte om det var noe galt med artiklene hans i *Croatian Medical Journal*. Da ble angrepene mot oss intensivert, forteller Ana Marusic. Nylig konkluderte den kroatisk undersøkelseskomisjonen med at Kurjaks artikler utvilsomt var plagiat (5).

– La du merke til hva dekanen ved Zagreb-universitetet sa til *BMJ*? spør Matko Marusic. – At saken ikke er avsluttet?

– Det virker som om de behandler den grundig, undrer jeg.

– Nei, nei. Du er naiv! Hun sier at fakultetets granskning ikke er avsluttet og at alle relevante fakta skal analyseres før de kan konkludere. Det betyr at ingenting vil skje! Nå ønsker de å la tiden gå. De bruker en

uthalingsteknikk. Etter hvert har ikke saken nyhetens interesse lenger. Da kan den feies under teppet. Og det er ikke første gang, sukker Marusic.

Truet med sparken

Etter at Kroatia erklærte seg selvstendig i 1991, var det flere måneders krig i de serbiskbefolkede områdene av republikken. Landet oppnådde internasjonal anerkjennelse vinteren 1992. Samme år utkom første utgave av *Croatian Medical Journal* med Matko Marusic som redaktør. Tre år senere ble kona Ana medredaktør.

– Da Kroatia ble selvstendig, ønsket vi å åpne vinduene mot resten av verden. Vi tenkte at et internasjonalt medisinsk tidsskrift kunne være vårt bidrag. Tidsskriftet ble bygd på tre ideer. Det akademiske nivået var lavt i Kroatia, og vi innså at forfattere ville trenge mye hjelp for å få til publiseringsverdige artikler. Vi utviklet derfor prinsippet om «forfatterhjelpsom holdning», som innebar at forfatterne fikk svært mye hjelp fra redaksjonen. Vi kunne sette oss ned sammen med dem og forklare i detalj hva de måtte gjøre. Vi var mer veiledere enn redaktører, smiler de.

– Den andre ideen var å sette sammen en redaksjonskomité der alle nasjonene i det tidligere Jugoslavia var representert. Vi tror det er bedre å arbeide sammen om et felles prosjekt enn bare å sitte sammen rundt et bord og diskutere. På den måten ble tidsskriftet vår måte å bidra til Fred gjennom helse-bevegelsen, sier Marusics.

Den tredje ideen skulle vise seg å bli den mest problematiske. De ønsket å arbeide for økt bevissthet om forskningsetikk og fikk innført dette som del av forskerutdanningen i landet i 1996. Kurs holdes nå i alle de tidligere jugoslaviske republikkene. I 2001 fikk tidsskriftet en egen medarbeider som skulle arbeide med dette. – I løpet av de første fem årene oppdaget vi 28 tilfeller der ikke alt var som det skulle (6), forteller de.

– Vår oppgave er ikke å rapportere eller straffe noen. Når slike saker dukker opp, tar

vi det opp med vedkommende og forklarer at slik atferd er uakseptabel. De aller fleste er takknemlige. De er opplært i en annen tradisjon, der for eksempel det å plagiere eller å publisere de samme resultatene flere ganger er vanlig. Men noen forfattere slår tilbake og anklager oss for forskningsfusking i stedet. Sterke krefter har også forsøkt å sparke oss som redaktører. Heldigvis har tidsskriftet et juridisk rammeverk som gjør det vanskelig å kaste oss uten rimelige argumenter (7): Blant annet er våre eiere alle de fire medisinske fakultetene i Kroatia, og vi sitter trygt i våre akademiske posisjoner. De blir ikke kvitt oss så lett!

Ingenting vil skje – men noe skjer likevel

Asim Kurjak er en stor mann i Kroatia. Han har særlig skaffet seg ry for sitt arbeid innen ultralyddiagnostikk. Han er professor i fødselshjelp og kvinnesykdommer ved universitetet i Zagreb – der også ekteparet Marusic er professorer. Små forhold er ikke ukjent i Kroatia heller. Innbyggertallet er omtrent 4,5 millioner. Arealet tilsvarer fylkene Hedmark og Oppland.

– Kurjak var en ledende person også i kommunisttiden. Han er en meget hyggelig og dyktig mann som lett skaffer seg venner. Han kjenner alle personer som betyr noe her i landet. Det er ikke første gang det blir stilt spørsmål ved hans metoder, men vi tror ikke noe vil skje nå heller. Et eksempel på det fikk vi ti dager etter publiseringen av Chalmers artikkel i *BMJ*. Da besøkte den kroatisk presidenten Kurjaks klinikk for å gratulere ham med godt arbeid. Rektor ved universitetet i Zagreb uttalte på TV at han syntes vi heller burde diskutere viktigere ting. Selv har Kurjak sagt at han kun glemte å sette opp riktig referanse til den norske doktoravhandlingen, forteller redaktørene.

Nå trekkes to av Kurjaks artikler i *Croatian Medical Journal* (3, 4). I tillegg har redaktørene varslet et amerikansk tidsskrift om at en tredje artikkel er publisert to

Ana Marusic

Født 1962 i Mostar, Bosnia-Hercegovina

- Sjefredaktør i *Croatian Medical Journal*
- Professor ved universitetet i Zagreb fra 2002
- President i World Association of Medical Editors 2001–03
- President i Council of Science Editors, USA, 2007–08

Matko Marusic

Født 1946 i Split, Kroatia

- Professor ved universitetet i Zagreb fra 1986
- Grunnlegger og sjefredaktør av *Croatian Medical Journal*

ganger. De mener dette er en svært viktig markering av at Kroatia nå er en del av det internasjonale samfunn og at de må følge samme regler som i resten av verden.

– Det som gjør oss optimistiske, er at det er første gang i kroatisk historie at en sak som dette brettes ut i offentligheten. Det er utvilsomt nye tider nå. Kurjak representerer det som var. Slike overgangsfaser er vanskelige, men vi har også fått mye støtte fra mange hold. Vi er overbevist om at det gode vil vinne til slutt, hevder Marusic.

Tidsskrift som forskningsobjekt

Croatian Medical Journal ble grunnlagt i 1953 som *Acta Facultatis Medicae Zagrabensis*. Da tidsskriftet skiftet navn i 1992, begynte en ny tid. *CMJ* er nå et internasjonalt tidsskrift med engelskspråklige artikler. Alt stoff ligger fritt tilgjengelig på Internett (www.cmj.hr). Tidsskriftet er indeksert i PubMed, utkommer seks ganger i året og har en impaktfaktor på 0,8. Redaktøren er også medlem av Vancouver-gruppen.

– Da vi begynte for 15 år siden, aksepterte vi 80 % av manuskriptene. Nå får vi omtrent 450 manuskripter per år og må avvise 80 %. Det er heller ikke nødvendig med så mye veiledning som vi holdt på med den første tiden. Nå er det en kritisk masse av kompetente forskere her i landet som ønsker å publisere hos oss. Vi kan endelig høste fruktene av arbeidet vi la ned de første årene, konstaterer Marusic fornøyd.

Redaktørene mener de har funnet sin nisje. De publiserer særlig artikler fra Kroatia som er relevant for et generelt medisinsk publikum, for eksempel om krigstraumer, og også artikler om utviklingsland og globale emner.

– Men det er da en besynderlig idé å drive et internasjonalt tidsskrift som en mann-og-kone-butikk?

– For oss passer det godt, svarer mannen kjapt. Ana er utenriksminister, mens jeg driver redaksjonen.

Noe sant er det nok i det. Man skal ikke ha deltatt på mange møter i internasjonale

fora der medisinsk publisering diskuteres, før man treffer på Ana Marusic. Hun er overalt og til alle tider. Og stadig med nye egne data. Forklaringen er enkel. Ekte mannen driver ikke lenger forskning i sitt opprinnelige fagfelt, immunologi. Nå er det bare *CMJ* som teller. Med seg i redaksjonen har han tre forskningsassistenter som driver doktorgradsprosjekter med tilknytning til tidsskriftet. Det dreier seg blant annet om forfatterskap, veiledning og registrering av kliniske studier. På denne måten pågår kontinuerlig forskning på eget tidsskrift.

En postkommunistisk tid

Jeg treffer ekteparet Marusic i Opatija, en idyllisk badeby ved Adriaterhavet. Det virker langt herfra til «krigen» de fører i Zagreb.

– Det vi gjennomgår nå er likevel i småtingsavdelingen sammenliknet med kommunisttiden. Livet er blitt totalt forandret. Men det tar likevel tid å endre på ting. Vi lever i en typisk postkommunistisk tid, sier Matko Marusic. – Vi merker det også på kroatisk leger. De er dyktige klinikere, men systemet er fremdeles hierarkisk, og lege-pasient-forholdet er helt annerledes enn i Vest-Europa. Vi ligger 20–30 år etter dere der, bemerkter han.

– Dere synes jeg er naiv – men det var vel ganske naivt av dere å sette i gang et program for forskningsetikk og tro at dere ikke ville møte motstand? spør jeg.

– Vi regnet ikke med at det ville bli helt enkelt, men vi forsto nok ikke da at motkreftene ville være så sterke. Likevel ville vi definitivt gjort det om igjen. Vi elsker landet vårt: Hva har vi kjempet for hvis vi ikke kan puste i fri luft? Vi ønsker at datteren vår, Marija, skal ha et godt liv, og vi tror dette er den beste måten vi kan bidra på, sier ekteparet.

12-åringen Marija har under hele samtalen sittet ved et bord ved siden av og lest en bok – på engelsk. Hjemme snakker hun engelsk med mor og kroatisk med far. Tidsklemme er ikke ukjent i familien Marusic

heller – men det hjelper godt å ha besteforeldre som bor i samme hus. – Det gjelder å være effektiv, mener Ana Marusic. – Jeg åpner aldri en e-post mer enn én gang.

– Mange mener vel at dere er brysomme personer. Sover dere godt om natten?

– Ja, utbryter ekteparet i kor. – Men vi sover hver for oss. Matko snorker så høyt! ler Ana Marusic.

Erlend Hem

erlend.hem@medisin.uio.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Chalmers I. Role of systematic reviews in detecting plagiarism: case of Asim Kurjak. *BMJ* 2006; 333: 594–6. www.bmj.com/cgi/content/full/333/7568/594 [3.7.2007].
2. Blaas HG, Salvesen KA, Eik-Nes SH. Gapestokk etter forskningsfusk – vil det hjelpe? *Tidsskr Nor Lægeforen* 2006; 126: 2982–3.
3. Marusic M. Notice of retraction. *Croat Med J* 2007; 48: 145. Tilbaketrekkning av: Sparac V, Kupesi S, Kurjak A. What do contrast media add to three-dimensional power Doppler evaluation of adnexal masses? *Croat Med J* 2000; 41: 257–61. www.cmj.hr/2007/48/2/17441225.htm [3.7.2007].
4. Marusic M. Notice of retraction. *Croat Med J* 2007; 48: 390. Tilbaketrekkning av: Kurjak A, Kupesi S, Hafner T et al. Intervillous blood flow in patients with missed abortion. *Croat Med J* 1998; 39: 41–4. www.cmj.hr/2007/4/3/17589983.htm [3.8.2007].
5. Watts G. Croatian academic is found guilty of plagiarism. *BMJ* 2007; 334: 1077. www.bmj.com/cgi/content/full/334/7603/1077-a [3.7.2007].
6. Katavic V. Five-year report of Croatian Medical Journal's Research Integrity Editor – policy, policing, or policing policy. *Croat Med J* 2006; 47: 220–7. www.cmj.hr/2006/47/2/16625685.htm [3.7.2007].
7. Marusic M, Bosnjak D, Rulic-Hren S et al. Legal regulation of the Croatian Medical Journal: model for small academic journals. *Croat Med J* 2003; 44: 663–73. www.cmj.hr/2003/44/6/14652877.pdf [3.7.2007].